

Právní rámec a civilní aspekty vedení soudobých operací

V rámci řešení krizových situací se mohou ozbrojené síly České republiky v souladu s Chartou Organizace spojených národů a politikou České republiky aktivně účastnit operací, vedených NATO nebo Evropskou unií, Organizací spojených národů, případně Organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě nebo v rámci účelově vytvářených koaličních uskupení. Pro plnění těchto úkolů budou ozbrojené síly České republiky zpravidla působit mimo území České republiky v rámci koaličního uskupení. Výjimku tvoří asistenční operace k záchranným, monitorovacím, pátracím, přepravním a jiným úkonům na území ČR, které budou vedeny zpravidla autonomně na vlastním území.

Operační prostředí

Potenciální možnost použití ozbrojených sil České republiky v různých operačních prostředích se za poslední desetiletí dramaticky změnila.

Geografické a klimatické podmínky

Soudobé operace, jichž se mohou účastnit vojska nebo jednotlivci AČR, se mohou odehrávat v různorodých geografických a klimatických prostředích, jako jsou step, poušť, džungle, hory a velehory, bažiny, močály, lesy a pralesy, chladné až arktické oblasti, města a městské aglomerace apod. Tomu bude nezbytné přizpůsobit výcvik a přípravu vojsk, jejich výstroj, výzbroj a vybavení, i taktiku činnosti. K systematické přípravě na stále větší možnost působení v takovýchto oblastech řada zemí NATO zpracovává nové koncepce nebo aktualizuje stávající doktríny. Z hlediska operačního umění a taktiky se v tomto ohledu v současné době asi nejvíce rozvíjí koncepce bojů o město.

Civilní dimenze soudobých operací

Soudobé operace se prakticky výhradně odehrávají v přímém kontaktu s civilním obyvatelstvem, jehož ochrana, neboli zabezpečení bezpečného prostředí, je při mírových a humanitárních operacích, v souladu s příslušným mandátem, zpravidla hlavním účelem celé operace. V těchto případech působí v daném operačním prostoru, obvykle pod stejným mandátem, vždy celá řada mezinárodních vládních a nevládních organizací za účelem poskytnutí humanitární pomoci místnímu obyvatelstvu a následně obnovy země. Ačkoliv v takovýchto případech bývá hlavním cílem vojenských sil zabezpečit bezpečnost a hlavním cílem civilních organizací humanitární pomoc, v řadě případů, zejména v začátcích operace, poskytují humanitární pomoc nebo se podílejí na obnově země i vojenské síly. Proto je důležitou součástí každé soudobé vojenské operace civilně-vojenská spolupráce, a to jak s civilními vládními a nevládními organizacemi, tak i s mocenskými a správními autoritami a úřady, zastupujícími civilní obyvatelstvo.

Jednou z velmi důležitých aspektů správně vedené operace je znalost všech faktorů civilního prostředí – sociálních, politických, kulturních, náboženských, ekonomických a humanitárních a na základě jejich průběžné analýzy vedení informačních a psychologických operací s cílem získat sympatie a podporu místního obyvatelstva na svou stranu. Zejména logistická podpora a různé pomocné služby (např. tlumočení) se v řadě případů neobejdou bez využití místních zdrojů a pracovní síly, jehož loajalita může být kritickým taktickým faktorem pro působení vojenských jednotek.

Právní dimenze vedení operací

Všechny vojenské aktivity jak v době míru, tak i ozbrojeného konfliktu mají být v souladu s mezinárodně uznanými normami chování, známými pod názvem **právo ozbrojených konfliktů**. Jedná se o mezinárodně přijatý právní rámec, který je bezpodmínečně závazný pro vedení všech operací i působení velitelů a jednotlivců. Zákony ozbrojeného konfliktu jsou tvořeny soustavou mezinárodních smluv (haagské a ženevské konvence) a jsou založeny na principu humanity v tom, že upravují vztahy mezi humanitárními potřebami na jedné straně a vojenskými cíli na druhé. K vůdčím principům patří to, že má být zakázáno použití takové síly, které by způsobilo nadměrné utrpení, zranění nebo nadměrnou destrukci k dosažení daného cíle. Z těchto zákonů se odvozují i konkrétní pravidla použití síly, schvalovaná velitelem pro danou operaci a její jednotlivé fáze nebo činnosti.

Vliv asymetrických hrozeb

Vážnou bezpečnostní hrozbu v některých současných operačních oblastech představují nevládní zájmové skupiny a organizace, které nerespektují principy mezinárodního práva a demokracie a dopouštějí se násilí, potlačování lidských práv a svobod a teroristických útoků. Velmi obtížná předvídatelnost takovýchto akcí vytváří specifické požadavky na komplexní obranu proti nim, jak v oblasti odhalování a prevence, tak z hlediska účinných prostředků k jejich odvracení či odstraňování následků. Aktuálnost hrozby teroristických útoků, v rámci nichž mohou být zákeřným způsobem použity nejrůznější druhy zbraní a nebezpečné prostředky, se podstatně zvýraznila a potenciálně může dospět až k možnosti použití zbraní hromadného ničení.

Civilně-vojenská spolupráce (CIMIC)

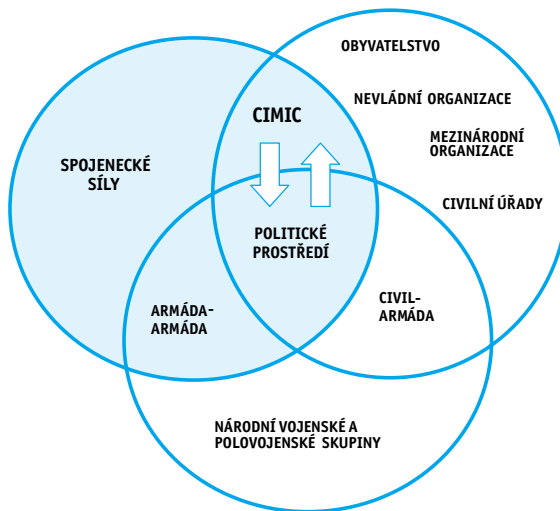
CIMIC je v rámci NATO definována jako: **Koordinace činnosti a spolupráce mezi velitelem NATO a civilním prostředím, zahrnujícím místní obyvatelstvo, představitele místní správy a samosprávy, jakož i mezinárodní, národní a nevládní organizace a agentury (MC 411).**

Mezi hlavní aktéry a vlivy, působící v prostorech vedení operací patří:

- ❑ místní obyvatelstvo a jeho samosprávné orgány, jako primární objekt, kvůli kterému se vojenské mírové mise zpravidla uskutečňují,
- ❑ spojenecké nebo národní síly, vyslané k zajištění bezpečnosti a nutné pomoci místnímu obyvatelstvu,

- ❑ mezinárodní, národní a nevládní organizace, poskytující místnímu obyvatelstvu humanitární pomoc a pomoc při obnově země,
- ❑ místní vojenské a polovojenské organizace a skupiny a

- ❑ politické prostředí, ovlivňované mandátem, politickými rezolucemi, směnicemi apod., ale i politickými zájmy účastnických zemí, uplatňovanými velmi často právě cestou CIMIC (viz **obr.**).

Obr.: Vojensko-civilní rozhraní

V rámci nové strategické koncepce NATO je uvedeno, že „vzájemná součinnost mezi silami Aliance a civilním prostředím (jak vládním, tak i nevládním), ve kterém síly Aliance působí, je pro úspěch vedení operací rozhodující“. Tento fakt je dán objektivně skutečností, že operace NATO, které jsou vedeny mimo

jejich národních a politických rámců, vyžadují civilní instituce nebo potřebnou infrastrukturu, představují různorodé a velmi komplexní požadavky, které nelze efektivně a v potřebném rozsahu zabezpečit bez účinné spolupráce s civilními autoritami a organizacemi.

Cílem CIMIC je zabezpečit a udržovat všestrannou spolupráci civilního obyvatelstva a institucí v operační oblasti velitele tak, aby se vytvořily civilně-vojenské podmínky, které mu nabízejí největší možné mravní, materiální a taktické výhody. Z tohoto cíle vyplývá nutnost zabránění získání takových výhod směrem k aktuálnímu, nebo možnému nepříteli.

Účelem CIMIC v delším časovém horizontu je vytvořit a udržovat podmínky, které budou zajišťovat úspěch řešení krizí a zajišťování vojenských misí. Dnes se žádná vojenská operace NATO neobejde bez operací CIMIC, jejichž aktivity působí ve prospěch podpory mise. Velitel rozvíjí aktivity CIMIC především k vytvoření mravních, materiálních a taktických výhod, směřujících k založení stabilního prostředí, ve kterém může být mise snáze dokončena. CIMIC může být i centrem pozornosti mise, jako v případech vojenské pomoci při odstraňování následků přírodních katastrof nebo humanitární pomoci. Mimo tento rámec mohou být spojenecké síly též částečně závislé na civilních institucích, zdrojích a informacích, a spoléhat na civilní úřady při zajišťování bezpečnosti, volnosti pohybu a působení v určitých oblastech.

Po velitelích všech stupňů se objektivně čím dál více žádá, aby při plánování a řízení vojenských akcí brali v potaz sociální, politické, kulturní, náboženské, ekonomické, ekologické, místní a humanitární aspekty mise. Kromě toho musí brát velitelé v úvahu přítomnost médií a velkého počtu zkušených mezinárodních a nevládních civilních organizací, působících ve společném operačním prostoru, zpravidla pod stejným mandátem a se stejným cílem – pomoci místnímu obyvatelstvu. Jelikož jsou však přístupy a metody práce odlišné, jsou pro

velitele tyto organizace často zdrojem potenciálních třenic, kterým je nutné předcházet nebo je alespoň zmírňovat správně organizovanou součinností na všech úrovních velení a řízení.

Praktické zabezpečování cílů CIMIC lze rozdělit do třech základních funkčních kategorií:

- ❑ **Spolupráce s civilními orgány a organizacemi**, a to jak s místní samosprávou, tak s mezinárodními i národními vládními a nevládními organizacemi.
- ❑ **Pomoc civilnímu obyvatelstvu**, v souladu s cíli mise. Pomoc může zahrnovat využití vojenských zdrojů, informací, osob, materiálu, výzbroje, spojovacího zařízení, specialistů, školení osob, apod. Všeobecně je možno říci, že bude uplatňována tehdy, je-li to výhodné a potřebné pro splnění úkolů vojenské mise anebo proto, že odpovědní civilní představitelé a organizace nejsou schopni takovou pomoc sami realizovat.
- ❑ **Zabezpečení potřeb vlastních sil**. V tomto ohledu jde o to, že vojenské síly mohou být částečně závislé na civilních zdrojích a informacích z civilního sektoru. Úkolem velitelů proto bude snaha získat pro zabezpečení operace potřebné zdroje ze strany místního obyvatelstva, orgánů a organizací. Současně je třeba dohlížet na zabezpečení rovnováhy při využití zdrojů ze strany spojeneckých sil, místním obyvatelstvem a mezinárodními a nevládními organizacemi.

Pro praktické uplatňování civilně-vojenských vztahů je důležité správně chápat tři základní humanitární principy, na jejichž základě působí většina civilních humanitárních organizací:

- a) **Lidskost**. Kdykoliv se vyskytne lidské utrpení, cílem by mělo být jeho zmírnění. Důstojnost a lidská práva jednotlivců a skupin musí být dodržována.
- b) **Nestrannost**. Humanitární pomoc musí být prováděna bez diskriminace. Pomoc se poskytuje bez ohledu na národnost, politickou nebo ideologickou příslušnost, rasu, náboženství, pohlaví nebo etnickou příslušnost, ale jen na základě nutné potřeby.
- c) **Neutralita**. Poskytovatelé humanitární pomoci nesmí stranit některé znepřátelené straně nebo se angažovat v protikladných aspektech politické, rasové, náboženské a ideologické povahy.

Zákony ozbrojených konfliktů

Moderní dějiny lidské civilizace dokazují, že i v případech tak vyhrcočených situací mezi státy, jakými jsou války, mají strany ozbrojeného konfliktu zájem na tom, aby byla vzájemně zachovávána a respektována určitá pravidla. Je to pro ně totiž v konečných důsledcích výhodné. Na této skutečnosti je založeno **právo ozbrojených konfliktů** (tento pojem je rovnocenný s pojmy mezinárodní humanitární právo či válečné právo), jehož posláním je přispívat k ochraně lidí před následky války (Haagské úmluvy v systému mezinárodního práva, 1. díl).

Jeho hlavní úlohou je chránit v době ozbrojených konfliktů a v bezprostřední souvislosti s nimi jednotlivé osoby a jejich majetek i společnost jako celek. Omezuje volnost stran, zúčastněných v konfliktu, v použití metod a prostředků války pouze podle jejich vlastního výběru a zavazuje je i v době ozbrojeného konfliktu chovat se stanoveným způsobem.

Mezinárodní právo je souborem právních norem, které upravují chování států v jejich vzájemných vztazích a regulují rovněž jejich styky s mezinárodními organizacemi. Jde o sys-

tém pravidel a principů vytvářených primárně státy, který pokrývá téměř všechny aspekty mezistátních aktivit.

Právo ozbrojených konfliktů (LOAC- Law of Armed Conflict) je možné chápat jako zvláštní odvětví mezinárodního práva, které upravuje veškerá pravidla týkající se války. Jeho účelem je stanovit (zjednodušeně řečeno) pravidla pro chování znepřátelených států a příslušníků jejich ozbrojených sil v případech ozbrojených konfliktů. Zároveň při tom ale chrání základní lidská práva osob, které upadly do zajetí – tzv. válečných zajatců, zraněných a nemocných a civilistů. V neposlední řadě právo ozbrojených konfliktů chrání civilní obyvatelstvo před nebezpečím plynoucím z vojenských operací a chrání tzv. komatanty [1] před nadměrným utrpením. Můžeme tedy shrnout, že právo ozbrojených konfliktů se zabývá právní regulací ozbrojených konfliktů s cílem je maximálně humanizovat – tedy bez jakékoli diskriminace zajistit v každé době respektování důstojnosti lidské bytosti a učinit vše pro předcházení či alespoň zmírnění utrpení těch, kteří nejsou na konfliktu přímo účastní, i těch, kteří byli z konfliktu vyřazeni v důsledku nemoci, zranění či zajetí. Právo ozbrojených konfliktů bylo původně výlučně obyčejové, postupně se ale stávalo předmětem mezinárodních dohod, přijatých na mezinárodních konferencích. V těch případech, které nejsou pokryty mezinárodními úmluvami, je civilnímu obyvatelstvu a komatantům poskytována ochrana na základě principů mezinárodního práva odvozených z vžitých zvyklostí, principů humanity a tlaku veřejného mínění [2].

Prameny práva ozbrojených konfliktů

Právo ozbrojených konfliktů se tradičně dělilo do dvou hlavních částí – první část tvořilo tzv. **haagské právo**, druhou **ženevské právo**. Jejich pojmenování vychází z názvů měst, kde byla většina dohod je tvořící, sjednávána. Zatímco haagské právo se zabývá především způsoby vedení vojenských operací, včetně způsobů a prostředků vedení boje, ženevské právo je zaměřeno na ochranu obětí ozbrojeného konfliktu, tedy válečných zajatců, raněných, nemocných, civilistů aj. Rozdíl mezi oběma skupinami smluv se však časem stíral – uvedené aspekty lze totiž jen těžko od sebe oddělovat. Přijetím dnes platných **čtyř ženevských úmluv** o ochraně obětí ozbrojených konfliktů a jejich dvou Dodatkových protokolů vznikl obsáhlý dokument o 600 člancích, který zahrnuje jak ochranu obětí konfliktů, tak vymezuje dovolené způsoby a prostředky vedení boje.

Tím představuje zcela **základní kodex norem soudobého práva ozbrojených konfliktů** s tím, že obsáhl jak problematiku upravenou „starými“ ženevskými úmluvami, tak úmluvami haagskými (včetně zásad obsažených v Úmluvě na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu z r. 1954) a kodifikoval celou řadu pravidel zachovávaných do té doby pouze v podobě obyčeje.

Základními dokumenty, které tvoří systém práva ozbrojených konfliktů, jsou:

1. Ženevské úmluvy o ochraně obětí ozbrojených konfliktů z r. 1949:

- ☐ Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných a nemocných příslušníků ozbrojených sil v poli;
- ☐ Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných, nemocných a trosečníků ozbrojených sil na moři;

- ☐ Ženevská úmluva o zacházení s válečnými zajatci;
- ☐ Ženevská úmluva o ochraně civilních osob za války.
- 2. Úmluva o zákazu vývoje, výroby a skladování bakteriologických (biologických) a toxických zbraní a o jejich likvidaci z r. 1972.
- 3. Dodatkové protokoly ke čtyřem ženevským úmluvám z r. 1977:
 - ☐ Dodatkový protokol o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů;
 - ☐ Dodatkový protokol o ochraně obětí konfliktů nemajících mezinárodní charakter.
- 4. Úmluva o zákazu nebo omezení používání určitých druhů konvenčních zbraní, které mohou způsobit nadměrné utrpení nebo mít nerozlišující účinky z r. 1980 a její protokoly:
 - ☐ Protokol (I) o zákazu používání výbušných zbraní s nedetekovatelnými střepinami,
 - ☐ Protokol (II) o zákazu nebo omezení používání min a podobných prostředků,
 - ☐ Protokol (III) o zákazu nebo omezení používání zápalných zbraní,
 - ☐ Protokol (IV) o zákazu oslepujících laserových zbraní (z r. 1995),
- 5. Úmluva o zákazu vývoje, výroby, skladování a užívání chemických zbraní a o jejich likvidaci z r. 1993.
- 6. Úmluva o zákazu používání, skladování, výroby a přesunu protipěchotních min a jejich likvidaci z r. 1997.
- 7. Římský statut mezinárodního trestního tribunálu OSN z r. 1998.
- 8. Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů z r. 2000.

Základní principy práva ozbrojených konfliktů

Právo ozbrojených konfliktů vychází ze tří základních zásad:

- ☐ zásada válečné účelnosti,
- ☐ zásada právní regulace války,
- ☐ zásada humanity.

Pokud jde o zásadu válečné účelnosti, vychází z toho, že cílem ozbrojeného konfliktu je násilně zlomit ozbrojený odpor protivníka v nejkratší možné době s co nejnižšími náklady. Pojem válečné účelnosti ospravedlňuje použití síly nezakázané mezinárodním právem v nejširším možném rozsahu za účelem realizace cíle ozbrojeného konfliktu. Zásada válečné účelnosti předpokládá:

- ☐ použitá síla je a má být kontrolována,
- ☐ použití síly je nezbytné ke zlomení odporu nepřítele, a
- ☐ síla může být použita pouze v tom rozsahu, který je potřebný k dosažení rychlého podrobení nepřítele.

Zásada válečné účelnosti není pojmem, který by bylo možné vykládat izolovaně. Neoprávněje k porušování jednotlivých mezinárodních úmluv, ale musí být brána v úvahu při vytváření pravidel pro vedení nepřátelských akcí.

S touto zásadou úzce souvisí i zásada právní regulace války, podle které neexistuje neomezené právo válčících stran si vzájemně škodit, pokud jde o způsoby a prostředky vedení

války. Například v 19. století byl zastáván zejména německými autory názor, že zásada válečné účelnosti převažuje nad zásadou právní regulace. To bylo vyvráceno v trestních procesech proběhlých po druhé světové válce. Zásada válečné účelnosti nemůže ospravedlnit akce absolutně zakázané právem, neboť prostředky k dosažení vojenského vítězství nejsou neomezené. Ozbrojené konflikty tedy musí být vedeny v rámci limitů stanovených mezinárodním právem.

Pokud jde o zásadu humanity, spočívá jednak ve specifických zákazech použití zrádných prostředků a takových, které působí nadměrné utrpení nebo škody a které nejsou nezbytné ke zlomení odporu protivníka a jednak v tom, že zakazuje použití přímého válečného násilí vůči civilnímu obyvatelstvu a civilním objektům.

Operační principy

- ❑ **Princip rozlišování** – ukládá závazek rozlišovat mezi komatanty a vojenskými cíli na straně jedné a civilními objekty a civilním obyvatelstvem na straně druhé. Tento závazek je samozřejmě závislý na kvalitě informací dostupných velitelům v době rozhodování.
- ❑ **Princip nediskriminace** – musí být brán v úvahu ve dvou směrech. Za prvé, právo ozbrojeného konfliktu je závazné pro obě strany konfliktu. I když jedna strana může označit stranu druhou za agresora, není oprávněna na základě tohoto tvrzení aplikovat právo jiným způsobem. Za druhé, právo ozbrojeného konfliktu musí být aplikováno bez jakéhokoliv rozlišování založeného na rase, barvě pleti, náboženském vyznání nebo víře, národnosti nebo jakémkoliv jiném obdobném kritériu. Fakt, že nepřátelé jsou rozdílné barvy pleti nebo rozdílného náboženského vyznání neopravňuje žádnou stranu aplikovat právo odlišným způsobem.
- ❑ **Princip proporcionality** [3] představuje pojetí mezi pojmy válečné účelnosti a humanity. Tento princip stanoví, že způsobené civilní škody a ztráty nesmí být nepřiměřené ve srovnání s hodnotou očekávaných výsledků celé vojenské operace.
- ❑ **Princip reciprocity** vychází z předpokladu, že bude-li porušen zákon jednou bojující stranou, druhá strana může mít tendenci ke stejnému nebo ještě bezohlednějšímu přístupu, čímž například použitím nepřiměřených nebo zakázaných prostředků může získat dokonce nechtěnou operační výhodu. I z tohoto důvodu je z operačního hlediska potřebné dané zákony dodržovat.

Při uplatňování ochrany poskytované právem ozbrojených konfliktů je nutné rozlišovat, zda jde o konflikt mezinárodního či nemezinárodního charakteru. V případě konfliktu mezinárodního charakteru jsou stanoveny základní záruky představující minimální ochranu zaručenou všem osobám – jde např. o zásadu, že nesmí být ohroženo tělesné či duševní zdraví osob (tedy zákaz vraždy, mučení, mrzačení, tělesných trestů, braní rukojmí aj.), jsou stanoveny minimální procesní záruky při trestním stíhání za činy související s ozbrojeným konfliktem a řada dalších. Speciální ochrana je pak poskytována tzv. obětem války. Oběťmi války se rozumějí ranění a nemocní příslušníci ozbrojených sil, trosečníci, váleční zajatci a civilní obyvatelstvo. K zajištění péče o raněné a nemocné je ochrana poskytnuta též zdravotnickému personálu válčících stran.

Ozbrojenými konflikty nemajícími mezinárodní charakter se rozumějí ty případy, kdy na území jednoho státu dochází k ozbrojenému konfliktu mezi vládními ozbrojenými silami a disidentními silami nebo jinými ozbrojenými skupinami, které vykonávají pod odpovědným velením takovou kontrolu nad částí státního území, že jim to umožňuje vést trvalé a koordinované vojenské operace a aplikovat Dodatečný protokol II o ochraně obětí těchto konfliktů [4].

Tyto konflikty můžeme členit dále podle rozsahu do dvou skupin, a to na tzv. **konflikty většího rozsahu**, kam můžeme zařadit konflikty probíhající mezi ozbrojenými silami vlády a jinými organizovanými ozbrojenými skupinami majícími velení, kontrolujícími tak rozsáhlou část území, že na ní lze provádět koordinované a trvalé bojové operace a tzv. **konflikty menšího rozsahu**, což jsou ostatní ozbrojené konflikty probíhající na území smluvní strany ženevských úmluv.

Ženevské úmluvy pak stanoví určité povinnosti, které jsou strany ozbrojeného konfliktu povinny dodržovat. U konfliktů menšího rozsahu jde v podstatě pouze o určitý minimální standard humanity (zákaz útoků na život a zdraví, krutého zacházení, mučení, braní rukojmí). U konfliktů většího rozsahu se opět rozlišují záruky poskytované všem osobám, které se přímo neúčastní bojových akcí, a poskytování ochrany na vyšší úrovni pro speciální kategorie osob – raněné, nemocné, trosečníky, zdravotnický a duchovní personál.

Povinností všech smluvních stran ženevských úmluv je dodržovat jejich ustanovení, zamezit a zároveň i předcházet jejich porušování a v neposlední řadě stíhat všechna jejich porušení. Na vývoj v právní úpravě ozbrojeného konfliktu navázala i regulace stíhání tzv. zločinů podle mezinárodního práva. V dosavadní praxi docházelo k ustavení trestních tribunálů ad hoc pro daný konflikt. V r. 1998 přijala OSN rozhodnutí o ustavení Mezinárodního trestního soudu OSN, který je soudem stálým, a do jeho působnosti náleží mimo zločinů proti lidskosti a genocidy také zločiny válečné. Česká republika ovšem dosud neratifikovala statut Mezinárodního trestního soudu.

Přestože dochází k rychlému rozvoji ve vývoji zbraní a revolučním změnám ve válčení, právo ozbrojených konfliktů zůstává již celé století v počátečním stadiu. Zatímco dnešní svět čelí stále aktuálnějším hrozbám terorismu a způsoby válčení se diametrálně změnily (již nejde většinou o válku, kde by na obou stranách vystupoval stát, ale vystupují na jedné straně různé teroristické skupiny), právo ozbrojených konfliktů stanovuje obecné principy válčení ze začátku 20. století, kdy lidstvu nebylo známo ani vzdušné bombardování. Tyto základní principy – z nichž některé jsou vágní a otevřené odlišným interpretacím, byly uzákoněny před nebo během první a druhé haagské mírové konference v letech 1899 a 1907. Proto je nutné zdůraznit, že za poslední století výrazně vzrostla potřeba znovupotvrzení a dalšího rozvoje práva ozbrojených konfliktů.

Závěr

Respektování civilních aspektů a právního rámce nabývá při vedení soudobých mnohonárodních operací na stále větším významu. Projevuje se to ve změně souvisejících koncepcí a doktrín, ve změnách námětů spojeneckých cvičení i konkrétně procvičovaných cvičení, v přípravě vojsk a štábů, včetně předoperační přípravy a samozřejmě i v operačním plánování soudobých operací. V rámci AČR patří otázka civilně-vojenské spolupráce k postupně uznávaným důležitým funkčním oblastem plánování a vedení operací. Pokud jde o právní aspekty operací je tato problematika průběžně zaváděna do všech druhů přípravy velitelů,

vojsk a štábů i relevantních koncepčních a doktrinálních dokumentů, tak aby bylo možné se ctí dostát závazku, který Česká republika přijala k šíření mezinárodního humanitárního práva.

Poznámky k textu:

- [1] Příslušník organizovaných ozbrojených sil, skupin a jednotek strany v ozbrojeném konfliktu. Jsou určeni k bojovým úkolům a mají právo účastnit se nepřátelských akcí. V případě zajetí mají právo na status válečného zajatce.
- [2] „Martensova klauzule“ byla pojmenována podle ruského diplomata Fjodora Fjodoroviče Martense, který ji navrhl na 1. haagské konferenci v r. 1899.
- [3] Článek 57 odst. 2 a bod iii Dodatkového protokolu o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů.
- [4] Čl. 1 odst. 1 Dodatkového protokolu II z roku 1977 o ochraně obětí konfliktů nemajících mezinárodní charakter.

Literatura:

- Army Code No 71565*, Army Doctrine Publication, Volume 1, Operations, DGD&D/18/34/46, Velká Británie, June 1994.
- NATO Civil-Military Co-operation (CIMIC) Doctrine* AJP 9, 2002.
- NATO Military Policy on Civil-Military Co-operation*, MC 411, EAPC/PFP(PCG)N(2001)0004.
- Law of Armed Conflict at the Operational and Tactical Level*, B-GJ-005-104/FP-021, National Defence Canada, 13. 8. 2001.
- POTOČNÝ, M., - ONDŘEJ, J. *Mezinárodní právo veřejné: zvláštní část*, C. H. Beck, 2003, ISBN 80-7179-801-0.
- ČEPELKA, Č., ŠTURMA, P. *Mezinárodní právo veřejné*. Eurolex Bohemia, 2003, ISBN 80-86432-57-2.
- ROSENBLAD, E. *International Humanitarian Law of Armed Conflict*. Henry Dunant Institute, Geneva 1979, ISBN 2-88044-002-5.
- PICKET, J. *Development and Principles of International Humanitarian Law*. Martinus Nijhoff Publishers, Dodrecht/Boston/Lancaster, 1985, ISBN 90-247-3199-2.

Je samozřejmé, že chceme-li – a my opravdu chceme – mít skutečné odborníky, kteří budou v armádě působit dlouhodobě, musíme jim, a to ve spolupráci s armádami jak v rámci NATO, tak Evropské unie, pro to připravit podmínky. Musí mít motivaci pracovat v armádě. Proto si myslím, že velmi nebezpečné jsou občasné nekvalifikované pokusy zasáhnout do systému odměňování v armádě, do systému výsluh a do jiných systémů, které motivují odborníky, aby v armádě zůstali, aby nezaměnili uniformu za civil, neboť jde o takové odborníky, kteří by se v nevojenské oblasti zcela určitě uplatnili.

*Pohledem ministra obrany
(z rozhovoru ministra obrany Karla Kühnla pro Rescue Report 21. 4. 2005)*